

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

TEKNISK UTVECKLING INOM SYNTOLKNING OCH TEXTNING AV FILM OCH DVD

Inledning och bakgrund

Svenska Filminstitutet har ett uppdrag om att bidra till att film görs mer tillgänglig för syn- och hörselskadade. Under de sju år som Filminstitutets stöd till syntolkning och textning existerat, har utvecklingen av den digitala tekniken skapat helt nya möjligheter för synskadade och hörselskadade att ta del av svensk film. Dels gör den att framställningskostnader sänks, dels gör den att specialutgåvor inte längre behöver göras. Vi redovisar här enligt regleringsbrevet för 2007 den tekniska utvecklingen på området

Syntolkning och textning av dvd

Dvd-mediet har kraftigt ökat tillgänglighöret för synskadade och hörselskadade. Till skillnad från vhs, kan man på en dvd lägga in en svensk textfil och ett syntolkat ljudspår, som den enskilde brukaren sedan kan välja att slå på eller av. Därmed kan hörselskadade och synskadade i hela landet köpa eller hyra de ordinarie dvd-utgåvorna, utan extra kostnad.

Idag svensktextas i princip alla nyproducerade svenska långfilmer som släpps på dvd, de flesta med stöd från Filminstitutet, som även ger stöd till textning av många svenskdubbade utländska barnfilmer. På marknaden finns idag ca 250 filmer som textats med stöd från Svenska Filminstitutet.

När det gäller syntolkade dvd-utgåvor är utbudet än så länge betydligt lägre. I skrivande stund har drygt tio syntolkade dvd-utgåvor fått stöd från Filminstitutet. Anledningen till detta låga antal är att priset för att producera ett syntolkat ljudspår är flera gånger högre än priset för att svensktexta en dvd. Tidsödande och kostsamma processer som manusskrivning, studiotid, intalning och diverse tekniska kostnader gör att priset för en syntolkning på dvd ligger på runt 60 000 kr. Detta ska jämföras med kostnaden för att lägga till text på en dvd, vilken oftast hamnar mellan 5 000 och 10 000 kr. De höga kostnaderna för syntolkning på dvd gör att endast ett fåtal syntolkade dvd-produktioner per år ryms inom Filminstitutets stödbudget.

Syntolkning och textning av biografvisningar

Också inom biografsektorn innebär den digitala tekniken helt nya möjligheter för tillgängliggörande, även om dessa till stor del ligger i framtiden, då i dagsläget endast en mycket liten del av Sveriges biografsalonger är digitala.

Digitala biografkopior har i princip samma tekniska förutsättningar som dvd-skivor. Det är alltså möjligt att på en digital biografkopia lägga både en svensk textfil och ett syntolkat ljudspår, som den enskilda biografen sedan kan välja att ha "påslagna" eller ej. Biografen kan anpassa visningen till den publik man har i salongen. Detta kan jämföras med visning av 35mm-kopior på traditionella analoga biografer, där man måste framställa separata textade kopior för hörselskadade. Denna hantering slipper man med digitala biografkopior, och där kan man till en begränsad kostnad förse samtliga digitala biografkopior av en svensk film med text.

Samma tekniska förutsättningar råder för syntolkning, vilket idag sker "live" genom en syntolk som närvarar i salongen. Med digitala biografkopior kan syntolkningen läggas in som ett ljudspår som synskadade biobesökare kan ta del av. På så sätt kan de besöka de ordinarie biovisningarna, förutsatt att biografen kan tillhandahålla en sändare och ett antal mottagare (headsets, hörsnäckor eller liknande) så att de kan ta del av syntolkningsspåret utan att övriga åskådare störs.

Folkets Hus och Parker (FHP) beviljades under 2006 ett projektstöd för att utreda möjligheterna att sprida syntolkad och textad svensk film via deras digitala biografer. Än så länge har digitala biografkopior av två svenska filmer försetts med svensk text via detta projekt. FHP:s ambition har varit att texta betydligt fler än dessa två titlar, men planerna har enligt organisationen förhindrats av faktorer som sena leveranser från filmbolagen av digitala kopior av ny svensk film. Ett annat problem som FHP stött på är att XDC, företaget som framställer de digitala biografkopiorna, hittills tagit ut en kostnad för textningen av varje enskild digital kopia. Dessa kostnader kommer från och med nu att bli lägre eftersom XDC numera tillåter att en digital kopia laddas ned i en biografers server och sedan omedelbart skickas vidare till nästa biograf. En svensk film som tas fram i tio textade digitala kopior kan därmed ha premiär samtidigt på 40 orter, enligt FHP:s egna beräkningar.

Hittills har FHP:s projekt helt koncentrerats på textad svensk film. Man har inte påbörjat något arbete med nå ut med svensk film till en synskadad publik.

Som redogjorts för ovan, ligger de möjligheter som beskrivits i detta avsnitt till stor del i framtiden eftersom antalet digitala biografer än så länge är litet. FHP:s biografer ligger dessutom främst på små och medelstora orter, medan den stora mängden syn- och hörselskadade finns i de större städerna. Det är alltså inte förrän en genomgripande digitalisering av de svenska biograferna genomförs som digital bio fullt ut blir ett medium som tillgängliggör svensk film för dessa grupper.